

AKADEMIA GÓRNICZO-HUTNICZA
IM. STANISŁAWA STASZICA W KRAKOWIE

Zagadnienie niepewności w GIS

Beata Hejmanowska

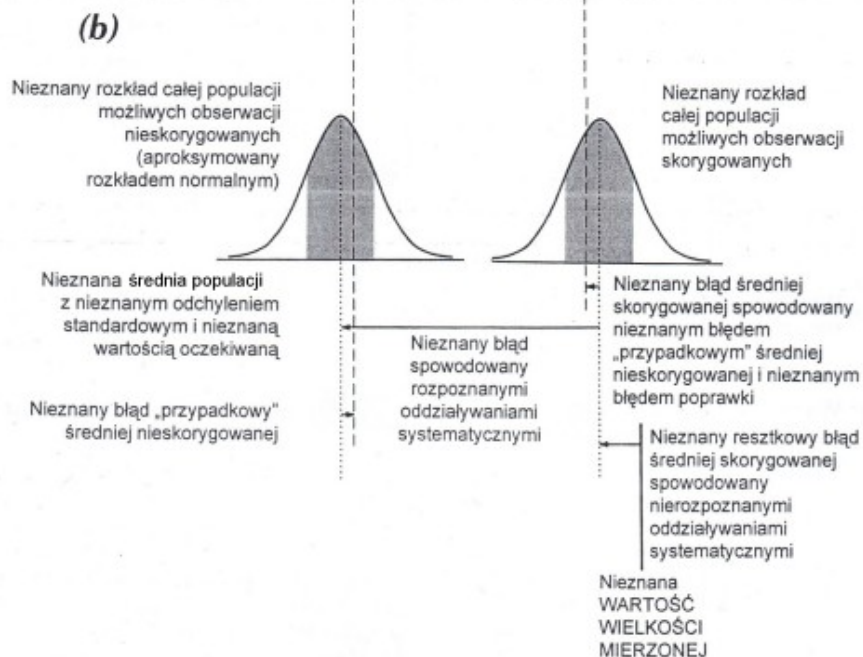
Międzynarodowe Biuro Miar, Międzynarodowa Komisja Elektrotechniczna, Międzynarodowa Organizacja Normalizacyjna i Międzynarodowa Organizacja Metrologii Prawnej.
Główny Urząd Miar wydał Przewodnik w wersji polskiej w 1999 roku.

”Słowo 'niepewność' oznacza wątpliwość i stąd w szerokim znaczeniu 'niepewność pomiaru' oznacza wątpliwość co do wartości wyniku pomiaru. Z powodu braku różnych słów na oznaczenie pojęcia ogólnego niepewności i specyficznych wielkości będących miarami ilościowymi tego pojęcia, na przykład odchylenia standardowego, koniecznym jest używanie słowa 'niepewność' w tych dwóch różnych znaczeniach.”

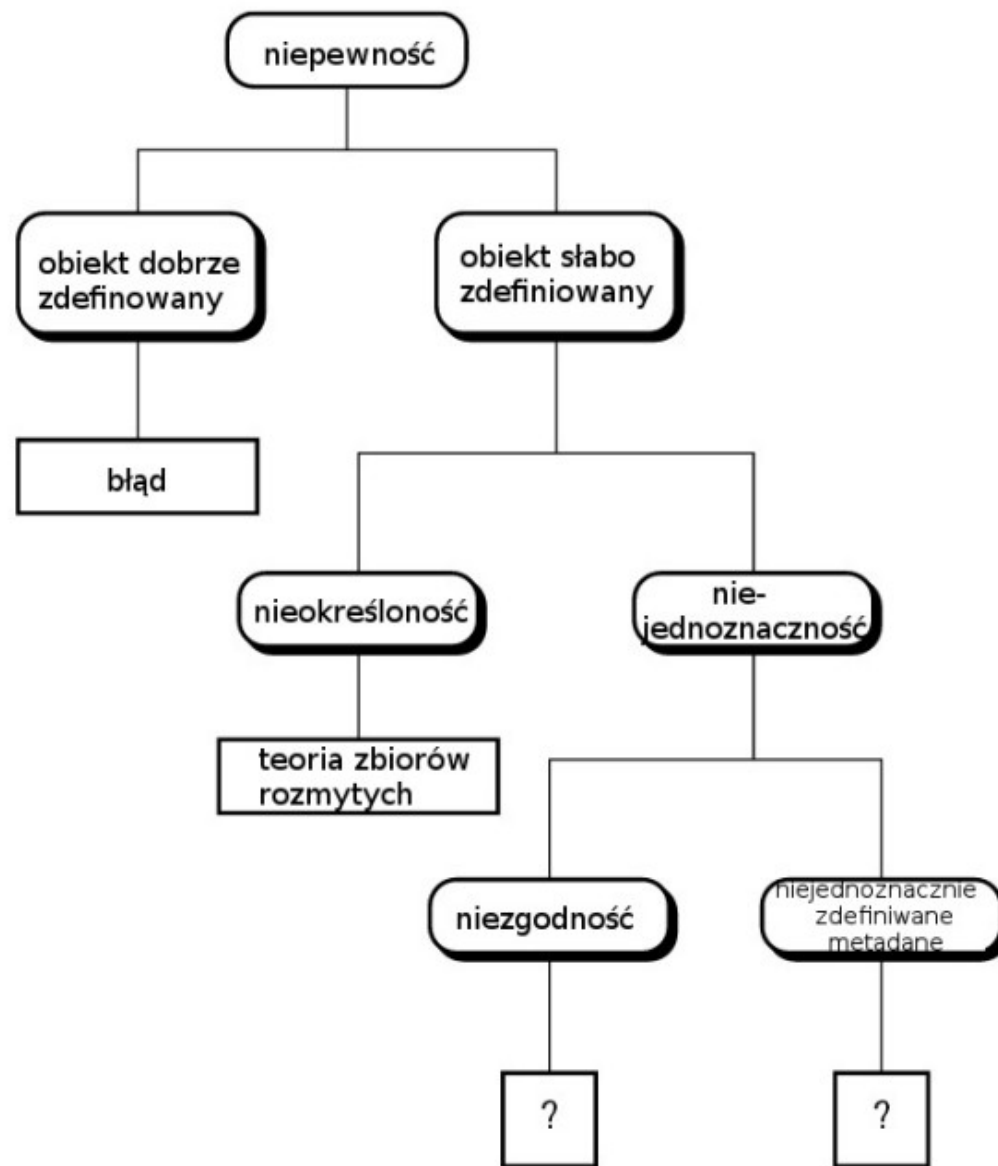
Pojęcia oparte na wielkościach obserwowalnych

Pojęcia idealne oparte na wielkościach niepoznawalnych

Rysunek 1: Interpretacja graficzna różnicy pomiędzy niepewnością a) a błędem b) (Główny Urząd Miar 1999)

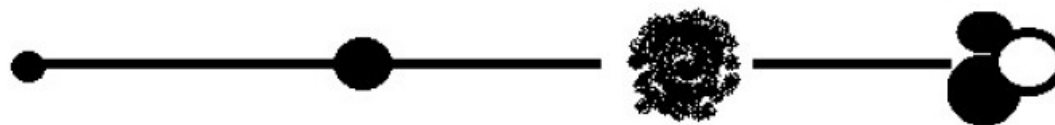
Rysunek 2: Model koncepcyjny niepewności danych przestrzennych (zmodyfikowany za Fisher 1999, 2005, zmodyfikowany za Klir i Yuan 1995)

warunki pomiaru i
obiekt idealne

warunki pomiaru znane,
dobrze określone
obiekt dobrze
zdefiniowany

warunki pomiaru i obiekt
trudne do zdefiniowania

warunki pomiaru i
obiekt niejednoznacznie
zdefiniowane

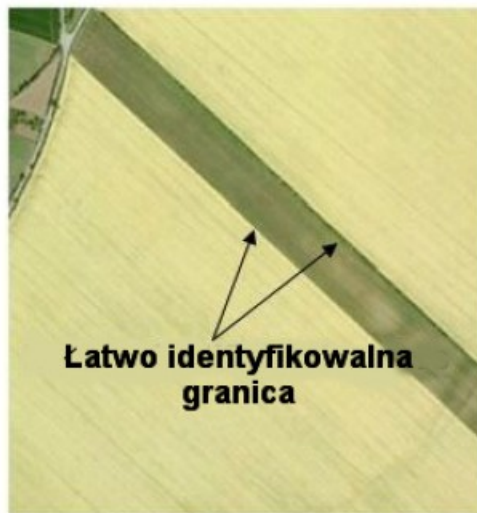

błąd

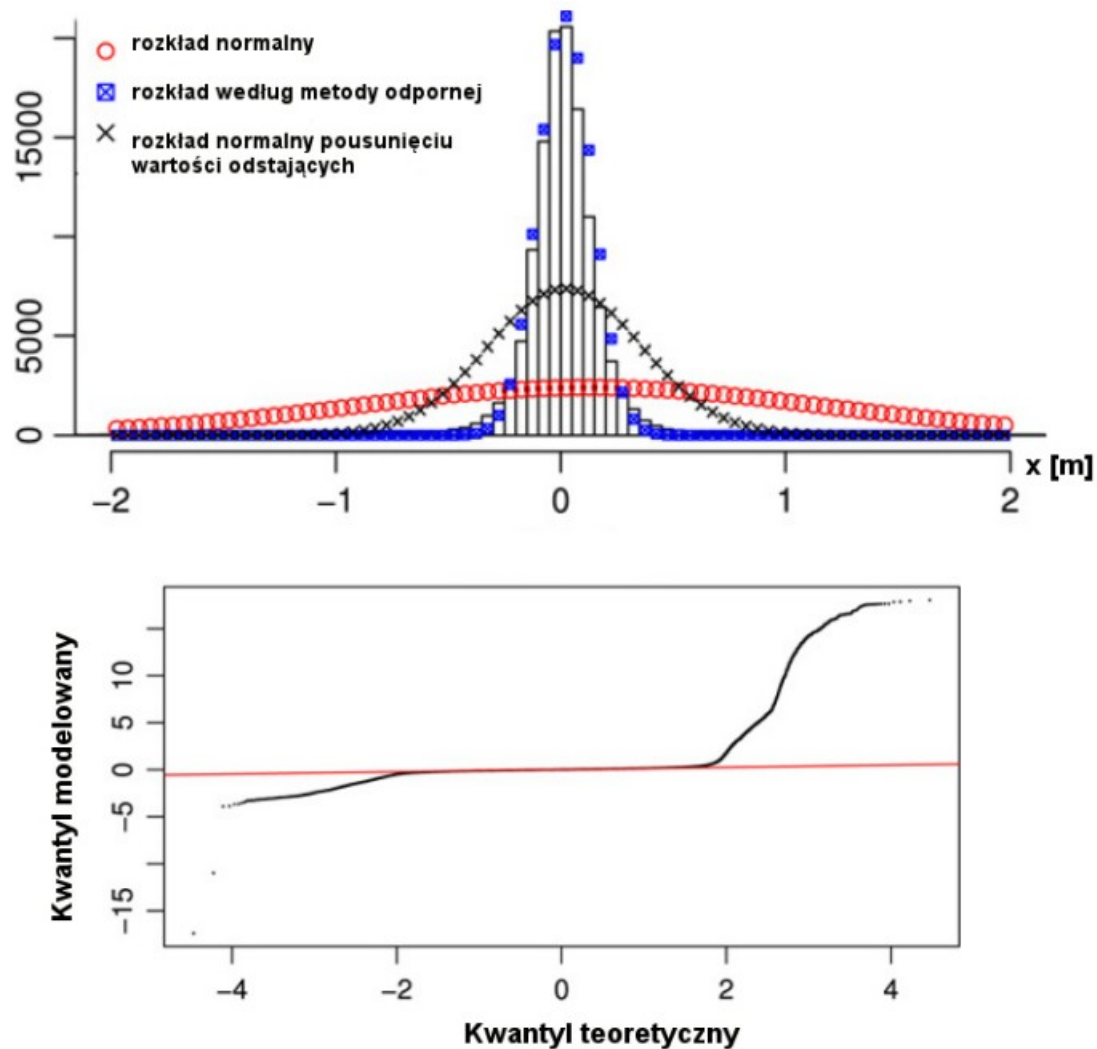
niepewność

nieokreśloność

niejednoznaczność

Rysunek 8: Przykład histogramu odchyłek NMT i wysokości pomierzonych *in-situ* wraz z różnymi rozkładami prawdopodobieństwa (zmodyfikowany za Höhle, Höhle 2009)

Gęstość prawdopodobieństwa rozkładu błędów f_1 , zakładając rozkład normalny można zapisać następującym wzorem:

$$f_1(x) = \frac{1}{\sqrt{2\pi\sigma^2}} \exp\left(-\frac{(x - \mu)^2}{2\sigma^2}\right) \quad (3.2)$$

gdzie:

μ – średnia odchyłka

σ - odchylenie standardowe odchyłek

Średnią odchyłkę (μ) i odchylenie standardowe (σ) można oszacować następująco:

$$\mu = \frac{\sum_{x=1}^n x_i}{n} \quad (3.3)$$

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \mu)^2}{n - 1}} \quad (3.4)$$

Jako alternatywną funkcję gęstości prawdopodobieństwa można zaproponować funkcję gęstości rozkładu Laplace'a.

$$f_2(x) = \frac{1}{2b} \exp\left(-\frac{|(x - m)|}{b}\right) \quad (3.8)$$

przy czym

$$b = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n |x_i - m| \quad (3.9)$$

gdzie:

m - mediana.

W rozkładzie Laplace'a wariancja jest obliczana jak poniżej:

$$var = 2b^2 \quad (3.10)$$

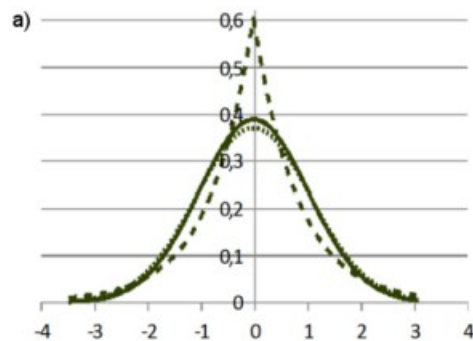
Trzecia testowana funkcja, proponowana w publikacji (Höhle, Höhle 2009) bazuje na rozkładzie Gaussa, przy czym zamiast wartości średniej błąd przyjmuje się medianę (m), a zamiast odchylenia standardowego, znormalizowane odchylenie bezwzględne mediany (NMAD).

$$NMAD = 1.4826 \text{ mediana}(|x_i - m|) \quad (3.12)$$

W dalszej kolejności można zapisać gęstość prawdopodobieństwa zgodnie z formułą Gaussa, dla wartości mediany i NMAD:

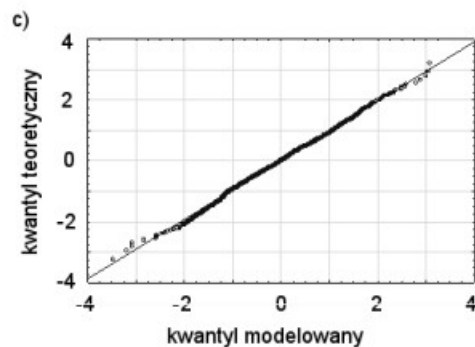
$$f_3(x) = \frac{1}{\sqrt{2\pi} NMAD^2} \exp\left(-\frac{(x - m)^2}{2 NMAD^2}\right) \quad (3.13)$$

Funkcja f_3 jest podstawą zaproponowanej w publikacji (Höhle, Höhle 2009) metody odpornej jako alternatywy do metody Gaussa.

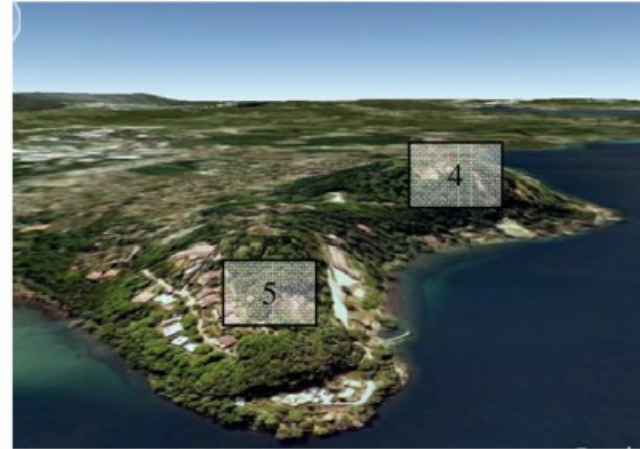

b)

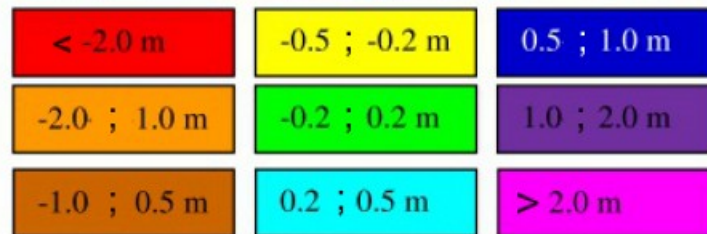
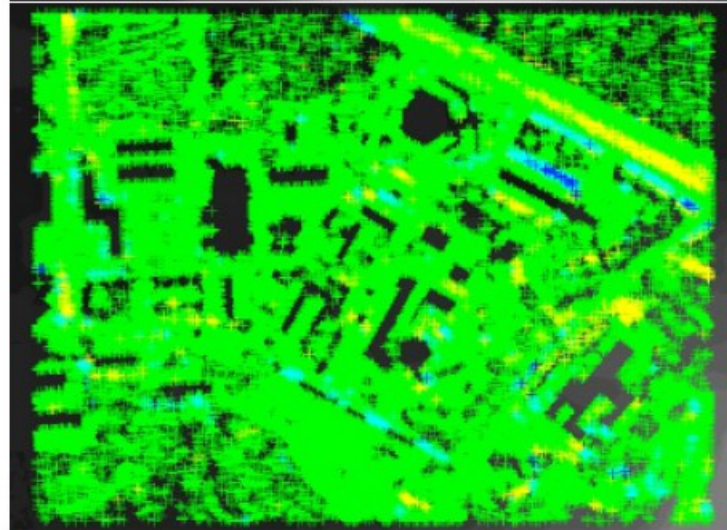
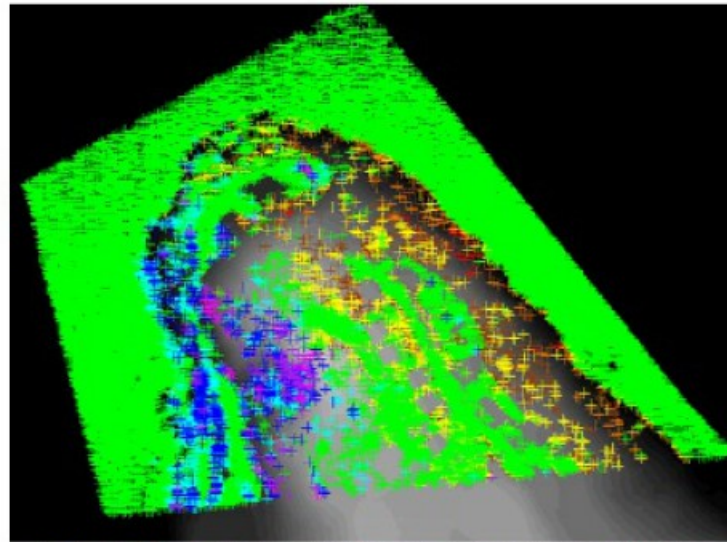
liczba punktów	13	61	1000
min	-1,261	-2,107	-3,487
max	1,659	2,387	3,079
μ	0,025	0,091	-0,021
σ	0,976	0,970	1,025
$1,96 \sigma$	1,914	1,900	2,009
$F_1^{-1}(0.975)$	1,940	1,967	1,980
m	0,124	0,208	-0,024
$2^{0,5} b$	1,104	1,072	1,165
$F_2^{-1}(0.975)$	2,462	2,477	2,445
m	0,124	0,208	-0,024
NMAD	1,126	0,934	1,075
$P(0,683)$	1,034	1,007	1,072
$F_3^{-1}(0.975)$	2,330	2,038	2,083
$P(0,95)$	1,654	1,975	1,907

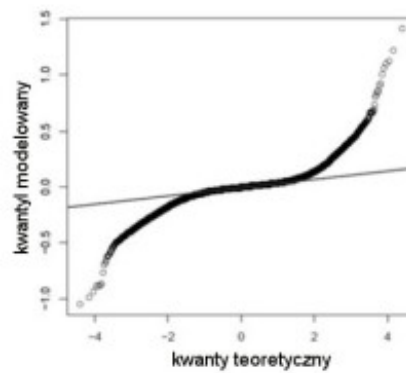
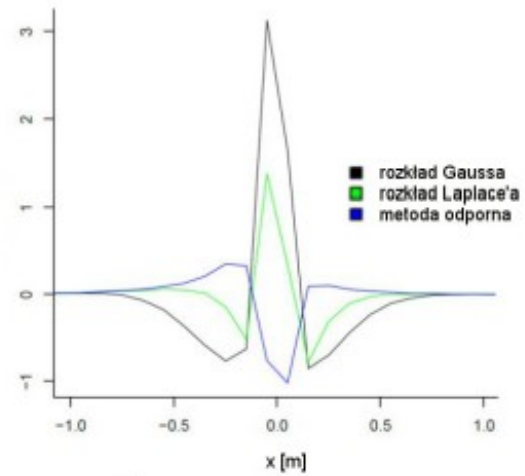
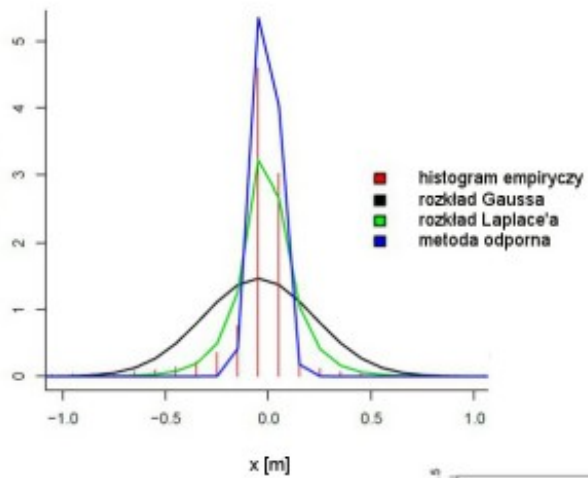

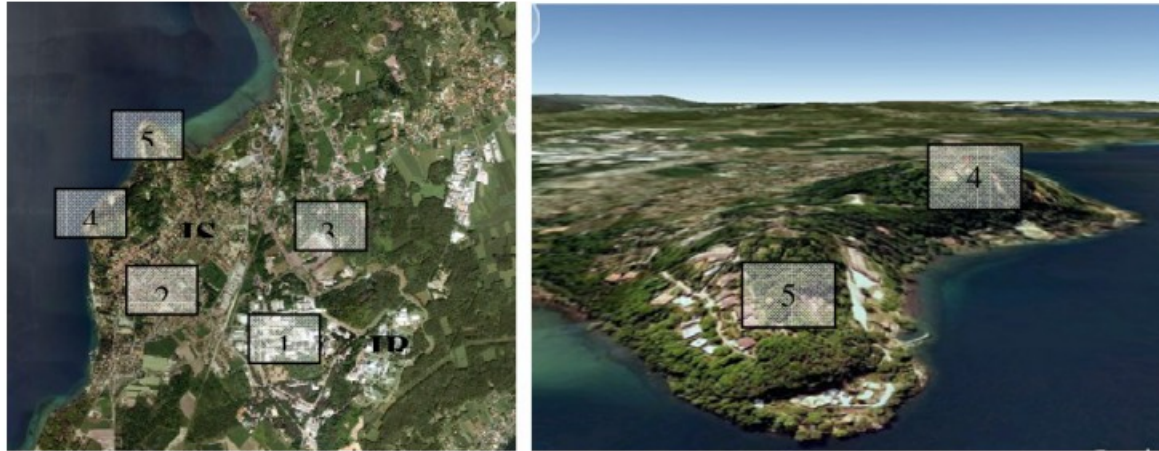
Rysunek 9: Wykresy funkcji gęstości prawdopodobieństwa: f_1 , f_2 , f_3 a), dla danych wygenerowanych symulatorem liczb losowych, zakładając rozkład normalny $N(0,1)$, parametry statystyczne b) oraz wykres normalności: Q-Q c); przebieg funkcji f_1 i f_2 jest prawie identyczny, niewielkie różnice są widoczne dla wartości odciętych bliskich 0

Obszar testowy	1	2	3	4	5
liczba	94323	80227	69231	36369	26424
<i>Min</i> ΔH	-1,05	-2,08	-3,63	-3,93	-7,81
<i>Max</i> ΔH	1,41	2,93	2,5	9,86	10,64
μ	-0,007	0,001	-0,007	-0,017	-0,049
σ	0,073	0,083	0,129	0,317	0,271
<i>m</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,010
NMAD	0,044	0,030	0,044	0,044	0,059
<i>k</i>	17,14	106,65	59,54	87,67	228,25
<i>s</i>	0,192	1,581	-1,875	2,321	-1,476

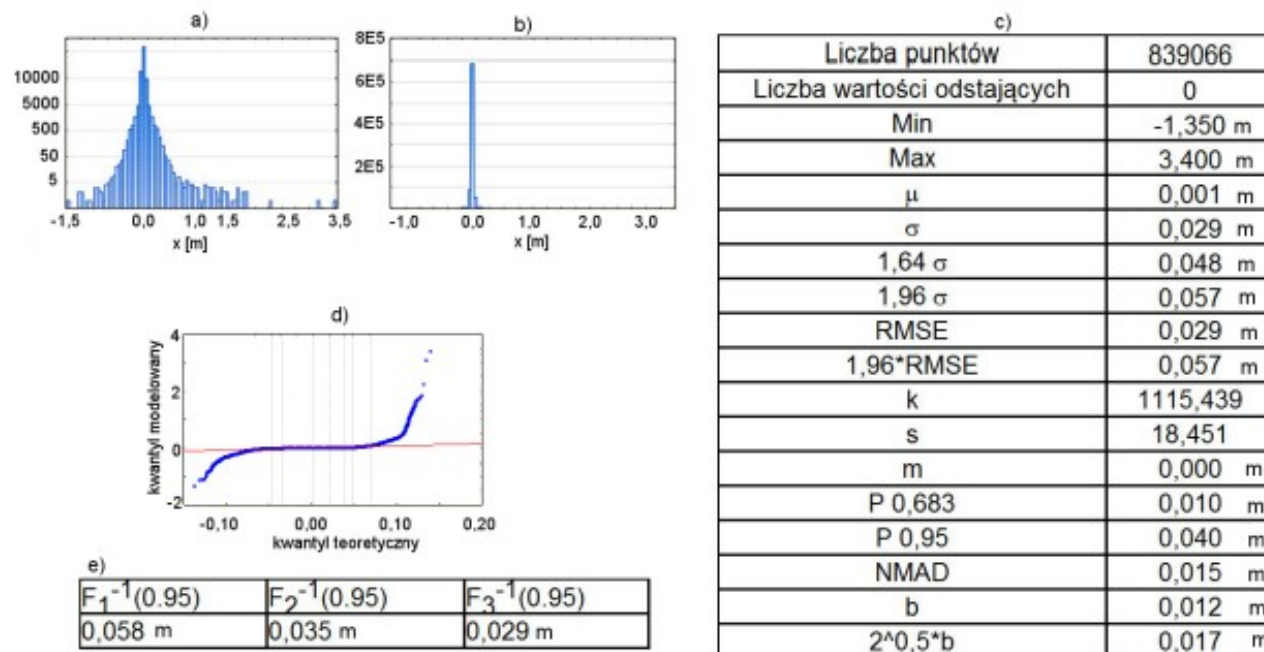

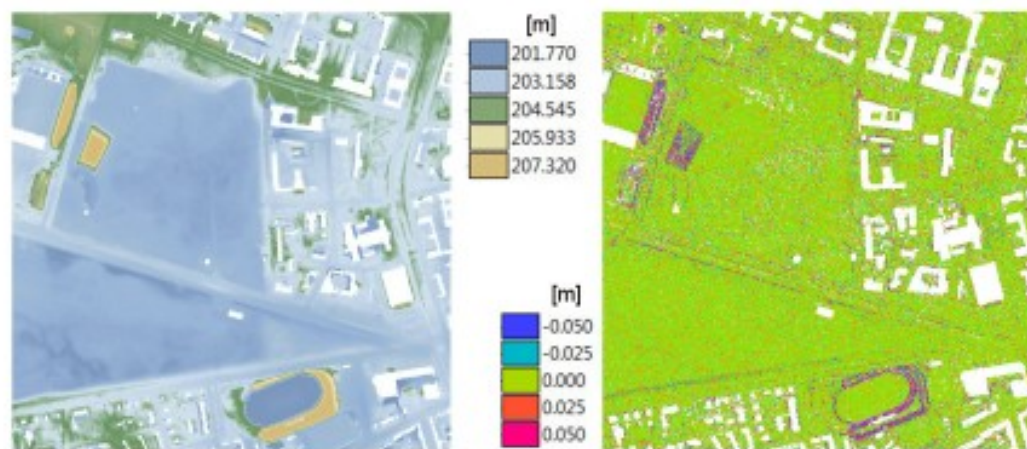
	1	2	3	4	5
$RMSE_{f_1}$	0,756	0,719	0,624	0,362	0,289
$RMSE_{f_2}$	0,332	0,249	0,272	0,202	0,128
$RMSE_{f_3}$	0,426	0,257	0,217	0,146	0,103

	1	2	3	4	5
$F_1^{-1}(0,975)$	0,136	0,164	0,245	0,605	0,480
$F_2^{-1}(0,975)$	0,132	0,120	0,189	0,380	0,310
$F_3^{-1}(0,975)$	0,086	0,084	0,086	0,086	0,106
$P(0,95)$	0,150	0,130	0,200	0,630	0,180

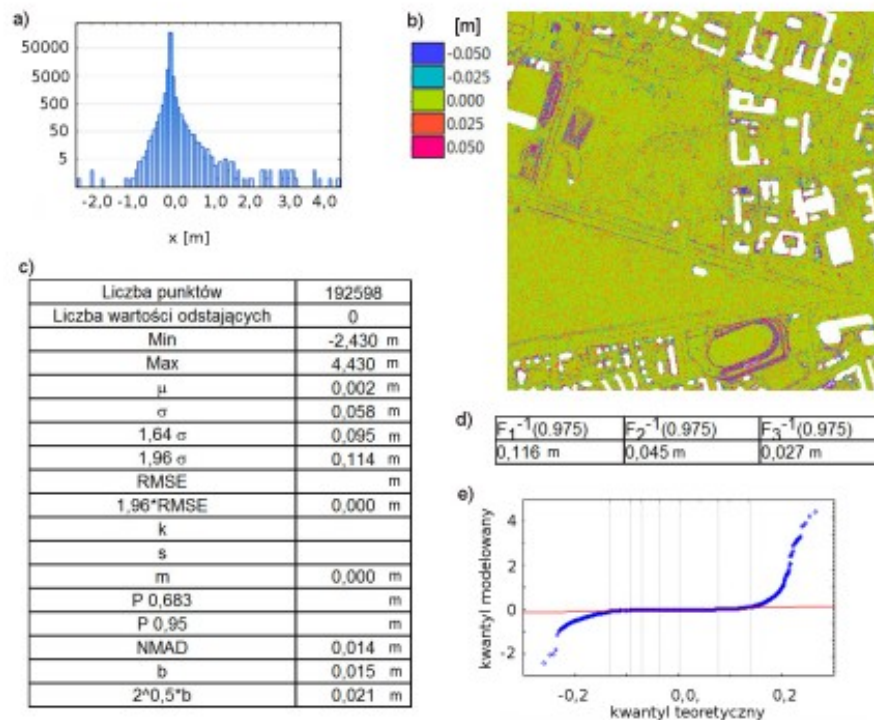

Rysunek 34: Analiza dokładności wewnętrznej NMT ALS okolic Błóż (Kraków), histogram empiryczny w skali logarytmicznej i liniowej, wykres Q-Q, parametry statystyczne

Rysunek 35: NMT ALS okolic Błonia (Kraków), mapa różnicowa NMT ALS minus chmura punktów

Rysunek 36: Analiza parametrów statystycznych mapy różnicowej uzyskanej w wyniku odjęcia modeli NMT wykonanych dwoma różnymi algorytmami, histogram empiryczny w skali logarytmicznej, wykres Q-Q, parametry statystyczne